

***Бібліографічний опис документів
відповідно до ДСТУ 7.1:2006,
запровадженого в дію в Україні 01.07.2007.
Методичні рекомендації***

Бібліографічний опис документів відповідно до ДСТУ 7.1:2006, запровадженого в дію в Україні 01.07.2007 : метод. рекомендації / уклад. : Н. В. Гаріна, Н. В. Антропова ; редкол. : В. В. Годован (голов. ред.), А. П. Ясинська– Одеса, 2008. – 17 с.

УДК: 025.32(083.31)

У сфері інформаційної діяльності уніфікація бібліографічного запису у відповідності до міжнародних рекомендацій та національних стандартів забезпечує сумісність бібліографічних даних як на вітчизняному так і на міжнародному рівні, полегшує процеси розуміння та обміну інформацією і є необхідною умовою інтеграції до світового інформаційного товариства.

Для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні розроблено новий національний стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» який набув чинності 1 липня 2007 року. Він є базовим для системи стандартів, правил, методичних посібників, списку джерел, які наводять в дисертації і списку опублікованих робіт, які наводять в авторефераті.

Нововведення здійснюються щоб максимально точно слідувати базовому принципу Міжнародного стандартного бібліографічного опису (ISBD) – подавати інформацію в бібліографічному описі в тому вигляді, в якому вона представлена в об'єкті опису.

Крім бібліографічного запису, бібліографічного опису книг, брошур, наказів, законодавчих актів, звітів, інформаційних листків, методичних рекомендацій, авторефератів дисертацій, дисертацій, тезисів докладів конференцій, симпозіумів, з'їздів ще є опис законодавчих та нормативних документів, правил, стандартів.

Для чіткішого розділення областей і елементів, а також для розрізнення наказаної і граматичної пунктуації застосовують пропуски в один друкарський знак до і після наказаного знаку. Виняток становить крапка і кома – пропуски залишають тільки після них, а не до них.

Для опису певних видів документів (образотворчих, аудіовізуальних, картографічних, нотних документів, серіальних і інших ресурсів, що продовжуються, окремих видів нормативних і технічних документів, електронних ресурсів, і т. п.) передбачені особливі елементи і область специфічних відомостей, в яких відображаються відомості про особливості

інформації, її фізичного носія, типа публікації і інші відомості, характерні для даного виду документа.

Пунктуація в бібліографічному описі виконує дві функції – розділові звичні граматичні знаки і знаки наказаної пунктуації, тобто знаків, що мають пізнавальний характер для областей і елементів бібліографічного опису. Наказана пунктуація (умовні розділові знаки) сприяє розпізнаванню окремих елементів в описах на різних мовах у вихідних формах традиційної і машиночитаної каталогізації – записих, представлених на друкарських картках, в бібліографічних покажчиках, списках, на екрані монітора комп'ютера і т.п.

Наказана пунктуація передує елементам і областям або укладає їх. Її вживання не пов'язано з нормами мови.

Як наказана пунктуація виступають розділові знаки і математичні знаки:

- . – крапка і тире
- . крапка
- , кома
- : двокрапка
- ; крапка з комою
- ... багатокрапка
- / коса риска
- // дві косі риси
- () круглі дужки
- [] квадратні дужки
- + знак плюс
- = знак рівності

У кінці бібліографічного опису ставиться крапка.

Бібліографічний опис складається з перерахованих нижче областей, що включають обов'язкові і **факультативні елементи**, що приводяться в наказаній послідовності і з наказаною пунктуацією.

У переліку **факультативні елементи** виділені курсивом. Наказаний знак області в переліку не вказаний. Позначені зірочкою елементи і попередні їм наказані знаки можуть повторюватися в описі.

Перелік областей і елементів бібліографічного опису

Область заголовка і відомостей про відповідальність	[] = :	Основний заголовок <i>Загальне позначення матеріалу</i> <i>Паралельний заголовок</i> <i>Відомості, що відносяться до заголовка</i>
	/ ;	Відомості про відповідальність Перші відомості <i>Подальші відомості</i>
Область видання	=	Відомості про видання <i>Паралельні відомості про видання</i>
	/ ;	Відомості про відповідальність, що відносяться до видання Перші відомості <i>Подальші відомості</i>
	,	Додаткові відомості про видання
	/ ;	Відомості про відповідальність, що відносяться до додаткових відомостей про видання Перші відомості <i>Подальші відомості</i>
Область специфічних відомостей		
Область вихідних даних		Місце видання, розповсюдження Перше місце видання <i>Подальше місце видання</i>
	;	<i>Ім'я видавця, розповсюджувача</i>
	:	<i>і т. п.</i>
	[]	<i>Зведення про функцію видавця, розповсюджувача і т. п.</i>
	,	
	(Дата видання, розповсюдження і

	:	Т.п.
	,)	Місце виготовлення Ім'я виготівника Дата виготовлення
Область фізичної характеристики		Специфічне позначення матеріалу і об'єм
	:	Інші відомості про фізичну характеристику
	;	Розміри
	+	Відомості про супровідний матеріал
Область серії	(Основний заголовок серії або підсерії
	=	підсерії
	:	Паралельний заголовок серії або підсерії Відомості, що відносяться до заголовка серії або підсерії
	/	Відомості про відповідальність, що відносяться до серії або підсерії
	;	що відносяться до серії або підсерії
	,	Перші відомості Подальші відомості
	;))	Міжнародний стандартний номер книги (ISBN)
	;))	Міжнародний стандартний номер серіального видання (ISSN), привласнений даній серії або підсерії

Область примітки

Якщо є ілюстрація чи таблиця, вона указується через двокрапку, якщо є бібліографія, то через крапку і тире, бібліографія з великої літери і має скорочення, приклад: Бібліогр. : с. 161–163.

Примітка: в даному прикладі сторінки (с.) з маленької букви.

Приклади.

Книги

Один автор

Данев Л. Репродуктивна ендокринологія та неплідність : посіб. для післядипломної освіти / Л. Данев. – Львів, 1997. – 170с. : іл.

Два автори

Васютинський А. Г. Курс оперативної офтальмології / А. Г. Васютинський, А. Ф. Румянцева. – К. : Медвидав, 1993. – 263 с.

Три автори

Венцківський Б. М. Гестози вагітних : навч. посіб. для студентів вищих медичних навч. закладів III–IV рівнів акредитації / Б. М. Венцківський, В. М. Запорожан, А. Я. Сенчук ; Нац. мед. ун–т ім. О. О. Богомольця, Одес. держ. мед. ун–т, Київ. мед. ін–т Укр. Асоц. народ. медицини. – К. : Аконіт, 2002. – 111с. : табл. – Бібліогр. : с. 110.

Чотири автори потрібно описувати під назвою

Госпитальна педіатрія : навч. – метод. посіб. для студентів вищих медичних закладів освіти / І. С. Сміян, В. Г. Майданник, О. І. Лугова, Ю. Г. Новицький ; за ред. П. Л. Дарницького. – К. : Наук. думка, 2006. – 218 с.

П'ять та більше авторів потрібно описувати під назвою

Визначні імена у світовій медицині / Г. Ю. Аронов, О. А. Грандо, М. Б. Мирський [та ін.] ; за ред. О. А. Грандо. – К. : РВА «Тріумф», 2001. – 319 с.

Опис книги за переводом

Краг Є. Введення в молекулярну епідеміологію / Є. Краг ; пер. с англ. Ю. Л. Голубева. – Тернопіль : Астропринт, 1999. – 126 с.

Примітки

За косою рисою / Укладачів вказують не більш двох прізвищ, якщо укладачів три і більше, то приводиться одне прізвище з додатком [та ін].

Опис книги з двома місцями видання

Досвід проведення функціонального обстеження в міністерстві охорони здоров'я України / Н. Маньковська, О. Лукашенко. – Львів : Каменяр ; Тернопіль : Б. в., 2000. – 136 с.

Опис книги з продовжуваного та періодичного видань

Новицька А. В. Лабораторна діагностика туберкульозу та контроль за якістю бактеріоскопічних досліджень / А. В. Новицька // Туберкульоз дітей у дитсадках та школах : зб. наук. праць. – Вінниця, 1999. – Вип. 21. – С. 76–81.

Депоновані наукові праці

Медичне дослідження різних груп населення / И. В. Иваненко [та ін.] ; МЗ Рос. Федерації. Рос. медична академія. – М., 2003. – 128 с. – Деп. в ВІНІТІ 11. Х. 03 № /5/523.

Атласи

Людина : навч. атлас з анатомії та фізіології : пер. с англ. / голов. ред. Т. Сміт. – Львів : Бак, 2000. – 240 с. : іл. – Показч. : с. 232 – 240.

Законодавчі та нормативні документи

Примітки

При описі законодавчих та нормативних документів «№» наказу та число описуються так, як вони приводяться в документі.

Про судову експертизу : Закон України від 25.02.94 № 4038а – XII // Відомості Верховної Ради. – Офіц. вид. – 1994. – № 28. – Ст. 232. – (Закони України).

Про штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров'я : Наказ МОЗ України № 33 від 23.02.2000 // Збірник нормативно-директивних документів з охорони здоров'я. – 2001. – № 5/6. – С. 5–250.

Звіти про НДР

Молекулярно-генетичні та екозалежні механізми розвитку пухлини репродуктивної системи: шляхи удосконалення діагностики, лікування і профілактики: звіт про НДР (заключ.) : 64/06 / Одес. держ. мед. ун-т : керівник акад. АМН України Запорожан В.М. ; викон. : Рожковська Н.Н. [та ін.]. – Одеса, 2007. – 85 с. – Бібліогр. : с. 41–44. – № ДР 0102И006588.

Патенти

Пат. 20658 Україна, МПК (2007) А61К 31/19 (2007.01) А 61К 33/60. Біологічно активна протиаритмічна речовина – «Гермакорд» / Годован В.В., Кресюн В.Й. ; заявник та патентовласник Одес. держ. мед. ун-т. – № U200605323 ; заявл. 15.05.2006 ; опубл. 15.02. 07, Бюл. № 2. – 8 с.

Пат. 2117788 Україна, МПК Ноз В 1/30 Опрацьовані структури пам'яті / Леснів К. І. ; заявник та патентовласник Тернопільський наук. – дослід. ін-т неврології. – № 20011217360/09 ; заявл. 12.09.00 ; опубл. 07.02.01, Бюл. № 11. – 3 с. : іл.

Авторське свідоцтво

А. с. 1007920 Україна, МКИ В 15J 11/00. Новітня техніка роботи в операційній / Ф. А. Любін, Ю. Г. Руденко. – № 2130832 / 30–06 ; заявл. 25.10.98 ; опубл. 07.02.00, Бюл. № 5. – 2 с. : іл.

Автореферат дисертацій

Заярна С. П. Патолофізіологічні механізми порушень окиснювально-відновних процесів у системі крові спадкоємців опромінених щурів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук : спец. 14.03.04 «Патологічна фізіологія» / С. П. Заярна. – Одеса, 1998. – 20 с.

В списку праць, опублікованих за темою дисертації в авторефераті науковець повинен в заголовок винести своє прізвище, ім'я, та по батькові, потім назву роботи і за косою рисою області відповідальності привести своє прізвище в тому порядку, як воно стоїть в документі.

Приклад:

Коптілова Н. В. Хламідійна інфекція у жінок з захворюванням шийки матки / І. Б. Манухін, Г. Н. Мінкіна, Н. В. Коптілова, А. Ю. Данілов // ПАГ. – 1992. – № 3. – С. 53–55.

Дисертації

Захарія А. В. Дослідження перстачу білого як перспективного засобу для лікування захворювань щитовидної залози : дис. ... доктора біол. наук: 14.03.08 / Захарія Антон Володимирович. – Львів, 1997. – 402 с. – Бібліогр. : с. 338–387.

Методичні рекомендації

Відновне лікування – комплексна програма реабілітації жінок, хворих на рак молочної залози із психосоматичними розладами : метод. рекомендації / уклад. : С. Г. Бугайцов, В. В. Степула. – К. ; Одеса : Друкар. дім, 2006. – 22 с.

Нововведення

Спосіб оцінки хімічних біостимуляторів мікробіологічних процесів: нововведення : пат. № 20406А, 1997 р. Україна / Циганенко А. Я. [та ін.] ; ХДМУ ; НДР «Наукове обґрунтування біохімічної моделі структурно-метаболических зрушень в організмі внаслідок впливу екологічних чинників як прогностичної основи діагностики донозологічних станів» ДР 0199И 001763 2001–2004 // Реєстр галузевих нововведень. – 2003. – Вип. № 18/19. – Реєстр. № 124/18/03. – С. 78–79.

Інформаційний лист

Спосіб хірургічного лікування хворих на деструктивний туберкульоз легень : інформ. лист / Нац. ін-т фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського. – К., 2008. – 4 л. – Вип. із пробл. – (Фтизіатрія і пульмонологія).

Електронні ресурси

Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. мед. вузів III-IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : ОДМУ, 2003. – (Бібліотека студента–медика) – 1 електрон. опт. диск. (CD – ROM) ; 12 см. – систем. Вимоги : Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97. – 2000. – Назва з контейнера

Орел Н. Ф. Можливості приймання сандостатину онкологічному хворому [Електронний ресурс] / Н. Ф. Орел, Т. Н. Лопаткіна // Сучасна онкологія. – 2000. – № 3. – Режим доступу до журн. : <http://www.nature.web.ru/db/msg.html?mid = 11700788s>

Аналітичний бібліографічний опис

У цьому розділі викладені правила складання бібліографічного опису складової частини документа, для ідентифікації та пошуку якої необхідні відомості про документ, де вона уміщена. Порівняно з ГОСТ 7.1. – 84 цей розділ значно розширено, але – і на цьому варто наголосити – враховуючи різноманітність об'єктів опису, у рамках нового національного стандарту розроблено узагальнені правила аналітичного опису.

До складових частин відносяться: самостійні твори; частина твору, що має самостійну назву; частина твору, що немає назви, але виділена для бібліографічної ідентифікації.

У ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 об'єкт аналітичного опису розширено за рахунок можливості складати опис на частину твору, яка не має самостійної назви. При описі фрагмента документа, який не має назви, основна назва цього фрагмента може бути сформована на основі аналізу документа й наведена у квадратних дужках.

Документ, що уміщує складову частину, є ідентифікатором публікації й називається ідентифікаційним документом.

При складанні ідентифікаційного бібліографічного запису рішення про використання заголовка запису як для складової частини, так і для ідентифікаційного документа приймає бібліографуюча установа. Як правило, в запису ідентифікуючого документа заголовки не використовують.

Якщо відомості про відповідальність складової частини документа збігаються із заголовком запису, їх можна не повторювати в області назви і відомостей про відповідальність. Це допускається лише для аналітичного бібліографічного запису.

Аналітичний бібліографічний опис складають за такою схемою:
Відомості про складову частину документа // Відомості про ідентифікуючий документ. – Відомості про місце знаходження складової частини в документі.

Примітки.

- В аналітичному бібліографічному описі між областями бібліографічного опису ставиться крапка і тире.
- Зверніть увагу на те, що тире, яке відокремлює одну область від іншої, має бути трохи подовжене.

Основні положення:

Об'єктом аналітичного бібліографічного опису є складова частина документа, для ідентифікації і пошуку якій необхідні відомості про документ, в якому вона поміщена. До складових частин відносяться:

- самостійний твір;
- частина твору, що має самостійний заголовок;
- частина твору, що не має самостійного заголовка, але виділена в цілях бібліографічної ідентифікації.

Документ, що містить складову частину, є ідентифікатором публікації і іменується ідентифікуючим документом.

На складову частину, опубліковану як самостійний документ (наприклад, окремий відбиток статті з серіального видання), складають однорівневий бібліографічний опис.

Відомості про складову частину документа також можуть бути приведені в примітці про зміст до бібліографічного опису документа, що ідентифікує публікацію.

У тих випадках, коли потрібні якнайповніші бібліографічні відомості про складову частину документа, складають аналітичний опис.

При складанні аналітичного бібліографічного запису рішення про використання заголовка запису як для складової частини, так і для ідентифікуючого документа приймає установу, що бібліографує. Як правило, в записі ідентифікуючого документа заголовок не застосовують.

Аналітичний бібліографічний опис є основним елементом аналітичного бібліографічного запису і включає: а) відомості, ідентифікуючі складову частину; б) сполучний елемент; в) відомості про ідентифікуючий документ; г) відомості про місцезположення складової частини в документі; д) примітки.

Джерелами інформації про складову частину документа є перша, остання і інші сторінки (листи, смуги і т.п.) складової частини, якщо вони містять відомості про заголовок складової частини, її авторів, інших осіб і (або) організації, що брали участь в створенні публікації, виготовленні складової частини документа; колонтитул, що відноситься до складової частини; зміст (зміст) ідентифікуючого документа, якщо воно містить відомості про складову частину; наклейки, вкладиші і ін. матеріали, супроводжуючі документи.

У відповідності з основним принципом бібліографічний опис доповнюється заголовком бібліографічного запису, ім'я особи в заголовку наводять у формалізованому вигляді: спочатку прізвище, потім ім'я по батькові. Тільки у відомостях про відповідальність є можливість зазначити, в якому виді особа, яка несе інтелектуальну чи іншу відповідальність за документ, представлена в самому документі. Обов'язкове наведення перших відомостей про відповідальність дає змогу адекватніше подавати документ у бібліографічному запису, ніж це було раніше. Так виглядає бібліографічний запис за наявністю інформації про один, два, три автори.

Приклади описів статей з журналів та збірників:

Стаття з одним автором:

Журнал

Годован В. В. Вплив нових БАР – похідних дифосфонату германію – на серцевий ритм та артеріальний тиск *in vivo* / В. В. Годован // Буковинський медичний вісник. – 2005. – № 4. – С. 89–92.

Чабан Т. В. Вплив аміксину ІС на показники цитокінової мережі при лікуванні хворих на хронічний гепатит С / Т. В. Чабан // Вестник неотложной и восстановительной медицины. – 2008. – Т. 9, № 1. – С. 51–54.

Збірник

Горський А. І. Охорона здоров'я військових першого року служби / А. І. Горський // Проблеми військової охорони здоров'я : зб. наук. праць / Укр. військ.-мед. акад. ; за ред. В. Я. Білий. – К. : УВММА, 1999. – С. 176–180.

Стаття з двома авторами

Базилевич Я. П. Медично-санітарне забезпечення населення в умовах домівки / Я. П. Базилевич, В. В. Рудий // Львівський медичний часопис. – 1996. – С. 15–18.

Стаття з трьома авторами

Москаленко В. Ф. Роль принципів доказової медицини в підвищенні якості підготовки лікарів в інтернатурі / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворівський, А. С. Свінціцький // Львівський медичний часопис. – 2008. – Т. XIV, № 4 – Додаток 1. – С. 121–127.

Гомберг М. А. Використування моноклональних антитіл для діагностики уrogenітального хламідіозу / М. А. Гомберг, А. Л. Машкилейсон, В. В. Делекторський // Дерматология и венерология. – К. : Здоров'я, 1992. – Вып. 26. – С. 26–28.

Стаття з чотирма авторами

Аналіз фармакокінетики нових похідних дифосфонатогерманатів, заснований на оцінці статичних моментів їх розподілу в організмі тварин / В. В. Годован, О. В. Жук, В. Г. Зіньковський, С. І. Щукін // Одеський медичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 36–42.

Стаття з п'ятьма та більше авторами

Мініінвазивний метод лікування кіст підшлункової залози / Б. С. Запорожченко, А. А. Горбунов, І. Е. Бородаєв [та ін.] // Клінічна хірургія. – 2008. – № 4/5. – С. 47–48.

Тезиси конференцій і з'їздів

Гоженко О. А. Аналіз ефективності відновлювального лікування осіб молодого віку з вегетосудинною дистонією / О. А. Гоженко // Молодь медицині майбутнього : міжнар. наук. конф. студентів та молодих вчених, 24–25 квіт. 2008 р., Одеса : тези. доп. – Одеса : ОДМУ, 2008. – С. 156–157.

Тези конференцій, матеріали конференцій, праці конференцій, опубліковані в журналах

Дудченко М. О. Підготовка лікарів–курсантів за фахом «Загальна практика–сімейна медицина» на кафедрі шкірних і венеричних хвороб / М. О. Дудченко, Л. І. Дуденко, К. Є. Іщейкін // Сімейна медицина. – 2008. – № 3. – С. 28–29 (Семейная медицина в Европе – прошлое, настоящее, будущее : 14–я регион. Европ. конф. по семейной медицине WONCA EUROPE 2008 : тези доп.).

Кресюн В. Й. Нові похідні оксіетилідендифосфонатогерманатів при експериментальній патології печінки / В. Й. Кресюн, В. В. Годован // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2007. – № 11 (2/2). – С. 756–757 (Актуальні проблеми фармакології : наук.- практ. конф. з міжнар. участю, присвячена 70-річчю кафедри фармакології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Вінниця, 28-29 верес. 2007 р. : праці).

Скорочення:

Мова бібліографічного опису, як правило, відповідає мові вихідних відомостей документів.

При складанні бібліографічного опису можна застосовувати скорочення слів і словосполучень, які мають відповідати вимогам ДСТУ 3582–97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12–93 «Библиографическая запись. Сокращения слов на русском языке. Общие требования и правила» та ГОСТ 7.11–78 «Сокращения слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании» (чинні в Україні як міждержавні).

Скорочення назв міст:

Москва – М.

Санкт-Петербург – СПб.

Париж – Р.

Лондон – L.

Нью –Йорк – N.Y.

Київ – К.

Харків – Х.